

A szlavóniai sziget-magyarság

(Befejező rész.)

De nemcsak vigasság volt az életük. Baj, szerencsétlenség is akadt bőviben, temetés is. Erről még Zsuzsa nenike szolt: »Mikor hal meg, lemosák. A hideg aógyon tükeör alatt felkeésztik. A tükeört fekete abroszal, teörülkeözeövel, fekete veszeösel letakarik, s azután akinek a fája (rokona) sirati. Maósznap temetik, ha megered a halott. Ha szaóraz, harmadnap. Aszonyok jaórnak éenekelni a temeteésre. Az udvaron folyik a temeteés. Egy asztalnaól a tiszteletes beszeél, a halott is kinn van az udvaron a koporsaóba, miutaón a tislerek becsinaótták. A halott keze egyenesen maga mellett van mind a keteó. A szemfedelet kivaógjaók, ne ragadjon az arcaóra. A kalapot, amelyiket szerete, hasaóra teszik. Miutaón elbucusz-tak tüle, poroszt kocin vagy vaólon, szent Mihál lövaón, a rokonyok ki-viszik a temeteóbe. Egy ember eleóre megaósi a sirt. Az uton míg viszik, éenekelnek:

E mulandó vilaógba elveégesztem ééletemet
Szomoru koporsaómba be is teöteék maór testömet,
Vagyon imaór bodogsaógom, Jeézusomal vigasaógom.

Kint leeresztik, a tiszteletes meég beszeél, imaódkozik, beéhaóntol-jaók, egy reögeótt dobjak raó, meég éenekelnek. Koszoru nem szokaós, **fejfát a rokonyok faragjaók és írjaók.**«

De míg eljut a csilíd odáig, hogy meghaljon, ha csak nem hirtelen, nemigen fordul még ma sem orvoshoz, szívesebben keresi fel a kuruzs-lót. Gyöke Borizs nenóttól tudtam, meg egyet-mást. Egy esós délután állítottam be Borizsi nenéhez. Töpörödütt, sovány kis öreg asszony a szüle. Azonban még nem nenó. Megsértödüne, ha ezt modanákn neki. Ez azt jelentené, hogy már tehetetlen, csak a gyerekei nyakán nyüglödü, öreg, hasznavehetetlen kolonc. Nem, ő még nem az! Tanuskodik erről élénken villogó két gyik szeme, örökké motoszkáló, ráncos két keze. Most is valami fökötöt köt. Bár már elég sötétes van, ő mégis köt. Nincs szüksége világosságra, mert úgy csinálja, hogy oda sem néz. Illendően megdicsérem munkáját. Ádámtól-Évától kezdve rátérünk arra, ami engem érdekel. Éppen kapóra jött, mert megzuhant valami butor (zörrent). Nyomban hozzáfogott mesélni a hazajáró lelkekről, akik között vannak szelidek, de erőszakosak is. A szelidek éjtszaka a földéken kószálnak, vagy a keresztutakra telepednek s »borju nacságaó kutyaó keépibe ijeögetik a csilídet«, vagy »szaput hengeörgetnek« a padláson. Az erősebbek a szo-

bában gyanutlanul alvókat »megteőpickeölik« (nyomkodják), sőt még fojtogatják is. Néhány kísértethistóriát is elmesélt azon melegében. Lassan rátérünk a babonákra meg a varázslásra is. Magam is mondok néhány nálunk járatosat. Ez azután megoldja a nyelvét és egymásután árulja el a féltve őrzött titkokat. Pl. »szemvereés elen jaó, ha igezett fűt (egy szál feheér verágja van neki) megfeősztü, haóromszor egy regel megfeőreőszteőtü a porontyot, ringaóbaó kivetük, a vizet mindig megmelegitetük, nem vaót bene igeézet töbeé a fejibe.« Miko a gyerekeknek nincs segítésege, elfonyad, elposhad, beteszik a kemenceébe, mondik: »Javujon meg!« Vaóltzoaóst kap. »Torokfaójaóskor fokhajmaszaórt melek vizbe feőszni, raóteni.«

De az álomfejtés területén is igen otthonosan mozog Borizsi nené. Vakon hisz benne, hogy minden álma beteljesül. Másoknak is szívesen megfejti az álmát. Pl. »feheér lepedeő: halaól legyen, galamb: katona fiadtaól levelet kapol, ha meszel a csilíd: az halaól, macskaót laótni: paraózna hir, fokhajmaót laótni: szegeényseég, leövés: hir, saór: betegseég, disznaó: halaól, zavaros viz: betegseég, tiszta viz: egeéseég, peénzt laótni: roszat jelent, köny: leveél stb.« Mondta még, sorolta a szülike, de azon vettük észre magunkat, hogy már sötét este van s jó lesz végét vetni a beszélgetésnek.

Nagyon érdekesek a gyerekek. Szinte már egész külön világ. Nyelvük? Valami keverék nyelv, aminek minden ötödik-hatodik szava a szerb-horvát nyelvből került be. Miért romlik ilyen feltűnően az ifjú nemzedék, a gyermekserég nyelve? Ugyanaz a folyamat megy végbe ott is, mint nálunk Bácskában és Bánátban. A népek egymásrautaltsága és ugyanazon gazdasági alapja nyelvi síkon is hat. Itt azonban súlyosabb a helyzet, mert a magyar iskolákban magyarul nem, vagy már csak hibásan tudó, félig elhorvátosodott tanítók nevelnek és rontják az ifjúság nyelvét. Egyik-másik tűzzel-vassal pusztítja a gyönyörű, értékes tájnyelvet, de nem tudja az irodalmi nyelvre megtanítani a reábízott ifjúságot, mert — mi tőrés-tagadás — ő sem ismeri. Ennek az eredménye azután a következő: egy gyermeket, a kis Győke Ambrust kérdezve gyermekjátékokról, így mesél: »Jaócu a lizica obilázit: körbeaólnak, lizica szalad, viszi a zsebkendeőt, ledobi. Ha nem veszi eészre, az a pecseni vrábác.« Gyökemati János pedig így: »Igen szeresük a pazamenet: egy betapaszti eész olvas szaózig, s akor elbunak a gyerekek. Akor kell keresni, akit elseőnek meglel, az tapaszaó. Betapaszti a szemeeét, ki kell ütni: pazamene Jancsiku, Pistiku!« De a kiszámoló versek legtöbbsze is szerb-horvát:

Piva, patka, preko Szávi
 Noszi pizmno na vrh glávi.
 U tom pizmom pise
 Ne volim te vise.
 Enci, menci, naka menci
 Trojá vrátá zapecsáta
 Éri, méri, muzsikéri, trécs!

Egy szót sem értenek belőle, de használják, mert ezt és hasonlókat tanulnak az iskolában. Mikor megkérdeztük a tanítónőt, miért nem vesz

annyi fáradtságot és néz utána a faluban a régi gyermekjátékoknak és kiszámoló verseknek, csak két szó volt rá a felelet: »Nincs időm«. Pedig ezzel nagyon sokat tenne az általános néprajz, de a magyar néprajzi kutatásnak is. S ki mástól várjunk segítséget, ha nem a tanítóktól?! Úgy-hogy mikor mi tanítottunk meg néhány, nálunk ismert gyermekjátékot és kiszámolóverset a gyerekekkel, nem akartak nyugton hagyni. Egyre többet akartak. Esténként, mikor kiültünk Varga Saóndor bacsikaónál a nagy eperfa alá, azon vettük észre magunkat, hogy az egész udvar tele van gyereksereggel, s mi is szédülten keringünk velük a sok körjátékban. Ilyenkor aztán, mikor mindnyájan kifáradtunk, meséltünk. Ők is különféle, szebbnél-szebb mesével, apócsáktól hallott versekkel kedveskedtek. Sajnos, nem tudtuk mind feljegyezni, inkább csak a változatokat örökítettük meg. Pl.:

Egyedem-begyedem, tengertánc,
Hajdu saógor mit kivaónsz?
Nem kivaónok egyebet,
Csak egy kopasz verebet,
Hajmaót, fodomaót,
Úss ki eszt a veén boszorckaónt.

A híres gólya-gólya, gilicét ott így kiabálják ég felé tavasszal a gyerekek, gólyaláttán:

Gaója, gaója, gilice
Laóbod uja picike,
Veér fojik beleőle
Jukas tekenyeőbe.
Teőreők gyerek vaógta
Magyaór gyerek gyaógyitota
Sipal-dobal, naódi hegedűvel.

A hinta-palinta szentlászlói változata a következő:

Hinta, palinta, karaócsnyi Katica
Katica bogaórka mere van szereteőd?
Ere-ara (amerre dül, arra van), az ujjával integet ere-ara.

A kis gyermeket megneveltető bizseréléskor mondott versike is más:

Kereék-kereék gombocska,
Ide szalad a nyulacska.
Kucs, kucs, kucs.

A gyermekek meséi is érdekesek. Az ősi meseelemek mellett belekeverik a mesébe a mai élet jelenségeit is és nem veszik észre, hogy valahogyan nem illenek össze. Ilyen például a Muzsikus cigány című Ambruz Juliska tíz éves kislánytól jegyzett mese: »Eceőr vaót egy kiraójfí, akart meőghaózasodni. Ekkőte a feénykeépet a maósik kiraój laónyaónak. A kiraójlaóny aszt írta neki, meég cipeőtisztitaójaónak is szebet kivaón. Ere a kiraójfí, egyöm, aszt monta, eépen eszt fogja elveni. Elment akor a cigaónyok keőzeé eész ott keresett magaónak egy haózat. Osztaón elment

a kiraóji palota eleébe eész ott muzsikaót. Mikor a kiraójlaóny meghalota, kijeött az ucaóra eész behita a muzsikust, hogy az udvarba muzsikaójon. A kiraójlaóny oda akarta fogni 'a cigaónyt, hogy legyen az udvarba. A kiraójfi nem akart ott maradni, akór a kiraójlaóny hozá akart meni, de a kiraój nem ata. Ere halaólos beteg lett. Ekkor odata a kiraój. Elmentek a cigaónyok keőzeé. Mikor a kiraójlaóny laóta, hogy szegeéenyek, elment feőzni és a palaót surolni, eész mindig hozta haza a fizeteést. A cigaóny meg aszt mónta, hogy megy muzsikaólni, de a kiraóji palotaóba ment, onan hozta az ééletet. Mikor vaót több peézük, ecer vetek teőbb edeényeket. Ecer a kiraójlaóny, szükseége vaót peézre, kiment a piacra, elakarta ani asz edeényeket. A feérje egy kocisznak megparancsóta, hogy hajcson az edeények keőzeé, eész mikor keőzeéhajtott, elteörték asz edeények. A kiraójkisaszony keservesen sirva ment haza, hogy elteörték az edeényt. A kiraójfi nem monta meg, hogy ü akari. Elment a kiraóji palotaóba, feleőteőzeött a hercegi ruhaójaóba eész ugy ment a feleseége eleé. A feleseége nem ismerte meg ütet eész akor, mikor a kiraójfi megmonta, hogy eő az eő feérje eész nem cigaóny, hanem a kiraójfi. A kiraójkisaszony keérdeszte, meért cinaóta eszt vele. Aszt felelte, mert aszt írta a feénykeép haótaóra, hogy meég a cipeőtisztitaójának se kelene. A kiraójkisaszony elgondota, hogy megeérdemelte eész akor elvite ütet a kiraóji palotaóba eész akor nagy lakodalmat csaptak. Itt a veége!»

Ambruzs Juliska és az anyja többször járt Eszéken, ez meg is látszik a meséjén. Az anyjától hallotta a mesét. Az újabb generáció tükörképe ez a mese.

• • •

Ha le akarjuk vonni a fent közölt szövegekből a tanulságot, akkor valóban beigazoltnak látjuk a marxista nyelvészet egyik sarkalatos tételét, azaz: a nyelv épp olyan felépítménye a gazdasági alapnak, mint az irodalom és a többiek. A nyelvből következtetni lehet az azt beszélők szociális, társadalmi helyzetére is. Gondoljunk csak a »haót mit cinaójon a csilíd?« féle szólásokra. Elárulják, hogy ez a nép örök kiszolgáltatottságban, cseléd sorsban élt. A földesurak kényének-kedvének volt kitéve. De a kisparaszt feltörésére, polgárság majmolására is jellemző az egyik asszony odavetett megjegyzése: »Igön szégyellte, hogy nem nagy családbu van a férjem«. Érdekes kifejezés: »ééletre gyütem«, azaz dolgoztam. Az élet a szakadatlan munkát jelentette.

A törzsszervezet idején keletkezett dialektus, hogy átvészelte a kapitalizmust is és megmaradt szinte változatlanul, azt bizonyítja, hogy a felépítmény elmaradt a gazdasági alap változásától. A szocializmusban azonban a dialektus el fog tűnni, látjuk ezt már az ifjú nemzedék nyelvében.

Természetes, hogy ez a sziget-magyarság nem tudta kivonni magát a környező szlávtság hatása alól, ez a hatás azonban csak a szocializmusban erősödött meg. Sziget voltuk lassan megszűnik, horvát falvakkal kerülnek közigazgatási egységbe s emellett a városokat is sűrűn felkeresik, mivel a falu és város kapcsolata egyre szorosabb lesz és lassan eltűnik a város-falu ellentét. Eddig, csak a férfiak jútottak túl falujuk határain katona korukban, az asszonyok soha, vagy csak nagyon ritkán. Az opcsina, kotár,

kinó, pregacsa, csarap, udarnik, zádruga stb. mutatják az erősödő hatást. A hatás nagyobb mértékben egyelőre csak a szókincs anyagán érezhető.

A szlavóniai magyarság nyelvét megőrzött régiségei és elzártságában fejlődött egyéni sajátosságaiért kell kutatnunk. Ez a mi próbálkozásunk még csak próbálkozás volt. De így is beigazolt vagy kiderített több érdekességet, pl. a régi szláv jövevények itt nem mentek át, azon a fejlődésen, mint a magyar nyelvterület többi részén sziget voltuk miatt, hanem az átmenő fokon maradtak meg. Ezért találunk ma is még élő »dinya« átmenő alakot. Nyelvméleink tanusítják, hogy az ómagyar nyelvben igen kedvelt volt a kicsinyítő képzők használata. Mai nyelvünkben a kicsinyítő képzők funkciója és száma csökkent, a képzők nagy része ma már elavult. A szlavóniai sziget-magyarság azonban átmentette ezeknek a képzőknek legnagyobb részét, amelyeket még ma is használnak, s szinte túltengenek ebben a nyelvjárásban. A magyar nyelvterület többi részén elavult kicsinyítő képzők, itt még élő képzők: »maór csak ev van, eja ketőd« — mondta az egyik nenike a kebeljeire. Vagy: »kapólaót, arataót megtetünk keteőcsen asz eőregemel. Gyün maór asz apaócsa. Varórom a gyermekcseémet. A leévcse kifuta.«

Az ősi, árpádkori kicsinyítő — d a szlavóniai nyelvjáráson kívül a moldvai csángók nyelvében is élő képző. A — csa-cse-t igen kedvelik, különösen Kórógyon és Harasztiban, Szentlászlón kevésbé. Már jóval ritkább és nem képez új szavakat az ó-ő, ca-ce: »A kutyaó elharapta a sarkat«. »A reérica kiment«. Az — i és — ka-ke kicsinyítő képzőből összetett — ika-ike szinte burjánzik: »buzika, hurkika, lisztika van a kamraóba«. »Szűlike, reérique elhajtota a marhikaókat...« Érdekes az, hogy még a határozószókat, sőt az indulatszókat is kicsinyítik: lasikaóba mentem (lasacsakán). »Tisztikaóra megrothat« (tisztára). »Einyeke, de makszó ez a poronty« (ejnye, de bolond ez a gyerek). Ez is inkább Kórógyon és Harasztiban divatosabb. A — ka-ke kicsinyítő képzőnél meg kell még azt jegyezni, hogy nem mindig illeszkedik. Pl.: Évika.

Szókincsük sok olyan régi szót megőrzött, ami a magyarság nagy részének nyelvtudatából már régen kiveszett. Pl.: az ősi finn-ugor eredetű rér, rérike, a szláv képzővel ellátott »rérica«, melyet a német »sógor« szó teljesen kiszorított. Az ősi szerkesztési módot őrzi még a féléjjel kifejezés »feéléjelig danaótak«. »Aótalmeén-e feéléjjelbe a temeteőn?« A finnen megtaláljuk a szó szerinti megfelelőjét: puolijö = féléjjel — mondja Barta Katalin tanulmányában. Nekem azonban az a sejtésem, hogy ez ősi árja hatást mutató szerkezet lehet, ez a hatás egyaránt érte a magyarságot és a finnséget. Bizonyítani egyelőre azonban még nem tudom, mikor, hogyan állt be ez a hatás ennél a szerkezetnél.

Beszédüket hallva sokszor úgy érezzük, hogy a kódexek lapjai elevedtek meg, s a kódexek korában vagyunk, különösen mikor ilyeneket hallunk: »a veőlegeény megapoli a menyaszonyt«. A »megapol« ige már régen elavult, kiveszett a köznyelvből. Ugyanugy az üvölt ige a kódexek szerint annyi mint kiált, felkiált, hív, a mai jelentés újabbkori fejlemény. A szlavóniai nyelvjárásban ez az ige is eredeti értelmében használatos: »üveőteőzte haőny aóra«. A zuhan/ige ma valamilyen súlyosabb tárgy esését jelenti, régen: zajt ad, megzörren. Ez maradt meg itt is: »megzuhant az ablak«. A szentegyház-templom jelentésű szó még ma is él, pedig

már másutt sehol sem használják. Az ősi cselekedni alak még ma is virágzik, holott másutt a szláv jövevény csinál már régen kiszorította. A régi bonc-has jelentésű szó is talán már csak itt él. Ugyanígy az erefü-kantár is. A XVI. századi markazet is még használatos. A tik, tikmony szintén.

Az ősi főnévképző — at-et még mindig él itt: vétet = vásárlás, vonat = vonás, húzás; sőt van ilyen alakja is: a kapaólot, aratot elveégesztük.

A ragokat nem használják mindig pontosan: orvosra megy a beteg — nem orvoshoz, Policsba vaót — nem Palicson, Palicsból jött, nem Palicsról. Kifejlődött a nyelvjárásban a — ból-ból,-ról-ról rag, azonban a — tul-tül eredetibb alakjában van meg; nem állt be az analógiás hatás, mint a többi nyelvjárásban, — porontyoktul, de vízből. A határozó ragok előtt álló é-t megőrizték. Másutt i lett belőle (kezét, kezének, kezére, de kezi). Ez valószínűleg a középzárt e zártabbá válásával keletkezett.

Érdekes az igeképzés is: a gyakorító — ál-él igeképzőt feltűnően gyakran használják: ivál-iszogot, szokal-szokott, jüvél-jövöget. A visszaható — ul-ül helyett a régi él-ből é-i-i változással il keletkezett: fordil, tanil, jajdil stb. Az egyes gyakoribb használatu ikes igék, melyeknek még erős az emlékképük, változatlanul őrzik az egyes szám első személyében az »m« személyragot: alszom, dolgozom. A mult idejű vártál, kértél és a felszólító módú várjál, kérjél alakok magánhangzója megrövidül: vaörtal, kértel, kéerjel, vaórrjál. Ez is megőrzött régiség.

Néhány igének a jelentő mód, jelen idejű egyes harmadik személyű, alanyra mutató alakja megőrizte a régi — n személyragot: vagon, megyeön, leészeön, éészeön.

A tárgyas ragozás többes első személyű ragja: vágjok, hozok (hozuk) huzok, olvasok, vágtok, kértök, az — u-ü nyiltabbá válásával: o> és >ö. Fontosabb az, hogy a harmadik személyű tárgyra mutató ilyen igealakoknak nem csak — ok-ök, hanem — unk-ünk alakjuk is van: mögegyünk a kinyeret, szitunk a jó szivarokat, megköszünk koszorunak.

A többes második személyű alanyra és határozott harmadik személyű tárgyra mutató: játok-itek helyett itok-itek (itök) szerepel: monditok, olvasitok, ütítök.

A mélyhangrendű igék jelentő mód jelen idő egyes szám harmadik személyének tárgyas ragozása: vaóri, laóti, tagadi, tanuli. A többes harmadik személy ezeknél: vaórik, mondik, huzik.

Szórványosan, főleg csak az elbeszélésekben hallható még a préteritum: vaóra, kére.

A főnévi igenév: nyi, de — a-e-vel is előfordul, ilyenkor: nia, nie. Ez is régi örökség. Azok tudnak dalolnia. Elmentek szaóntania. Magunk szo-kaójak asztat tenie.

A határozói igenévnél — val-vel alakot találunk, azonban a — v a megelőző mássalhangzó pótlónyújtásával kiesik, mivel ebben a dialektusban magánhangzók között nincs kettős mássalhangzó, tehát: ütél, vetél.

A többes első személyű birtokost és több birtokot a következőképpen fejezik ki: laóbainkak, kezeink, haózainkak. A többes harmadik személyű birtokos és több birtok esetében: laóbaikak, kezeik.

A melléknév fokozására és általában fokozásra az »igeön« szócska használatos: igeön jaó, igeön szereseök.

Mondattani sajátosságok:

Az általános alanyt a »csilíd« főnévvel fejezik ki, leggyakrabban: Mit csinaójon a csilíd? vagy esetleg az egyes szám második személyével: Kihez forduj, ha senkit se ismersz?

Német hatást mutat a határozói igenév és lesz használata: mikö lesz megnyital as iskola?

A határozott névelő gyakran hiányzik a főnév elől: nem szeretöm paólinkát.

Sok a ragtalan tárgy is: cula-mosnyi ment.

Az ige folyamatos, beálló, vagy majdnem beálló cselekvés kifejezésekor megőrzött régiségként megelőzi az igekötőt, ilyenkor mindkettő hangsúlyos: kej fel, mer faózol meg. Eöl meg a nevetetés.

A kódexek latinosságát őrzi az is, hogy jelentő mód helyett sokszor használnak felszólító módot: fehér lepedő halaól legyen.

Ujabb fejlődés eredménye az egyeöm szócska. Elbeszélésekben gyakori ez a szócska, jelentése talán az időhúzó izé: mondi az embeörnek, egyeöm, mit csinaósz?

Hangtani sajátosságok:

Rendkívül érdekes jelenség, hogy a köznyelvi ajakkerekítéssel ejtett, labiális a hang helyett mindig illabiális, azaz ajakkerekítés nélkül képzett á hangot ejtenek.

Az e mellett van olyan e is, mely hátrább és mélyebben képzett, ezért könnyen átcsap a mély hangok közé és á lesz: áment = elment, ácsunyi = elcsunyi.

Érdekes a sz, z és a s, zs hangok képzése. Hasonló a moldvai csángókéhoz. A sz, z képzésekor a nyelvnek valamivel hátrább eső része érinti az elveolusokat, mint a köznyelvi sz, z-nél. De s, zs képzés helye is eltolódott ellenkező irányban: a s, zs nem postalveoláris, hanem alveoláris, tehát š, ž. Ennek a két irányu változásnak az eredménye, hogy a só és szó szavak hangalakja egyforma. Épp úgymint a csak és célozban tšak, tšeloz, a mázsa és a tüze szavakban is úgy van. Ez a »selypítés« is ősi sajátosság, a finnség még őrzi, nálunk azonban csak a szlavóniai és a moldvai csángó nyelvjárásában található meg. Ez nem csak a finn rokonságot bizonyítja, hanem azt is, hogy ezek a sajátosságok már akkor megvoltak, mikor a moldvai csángók, Szerémség és Szlavónia lakói együtt éltek.

Érdekes jelenség az is, hogy az é, ö, o, e, á mellett csökkentett nyomatékú inetimologikus magánhangzó fejlődött: eé, eö, aó: keép, neö, madaór, vaor, zeöd. Szentlászlón ei is van. Ez aránylag fiatal jelenség lehet, csak azután keletkezhett, miután ezekben a szavakban már é, ö, ó hangzott, valószínűleg a XVII. század elején.

Kiesés: leggyakrabban kiesik a — l: feöd, zeöd, vaót.

Rövidülés: az-ul-ül határozó rag és igeképző illeszkedés nélküli — il alakja megrövidül (él»il»il): hátil, atil, azilta, tanil, fordil, lapil. Az el »e igekötő helyett rövid e»: á: emöntek, evégesztük, a kiejtésben ámentök évégesztük. Csak ennél az igekötőnél áll be ez a jelenség a gyakori előfordulás miatt.

A korábbi — ó-ó-t megőrizte ez a nyelvjárás s nem lett belőle — u-ü, mint a köznyelvben: gyüreő, ocsaó (ocsu), savajaó, könyeő, tő-tü: ugyanígy az — u-ü melléknév képző is: fejeér laóbaó, keék szineő. Az — ul-ül, stul stíl határozó ragok szintén így viselkednek: alaó (alul), elő (elül), fiastaó.

M á s s a l h a n g z ó k :

A magánhangzók közti ikerített mássalhangzók megrövidültek: etem, itam, hoszi, ütél, laóbal, kezikel.

H a n g l e j t é s :

A szavak végét felkapják, ezért éneklő a hangsúlyuk: szakács, kalány. A kijelentő mondatban is felkapják az utolsó szótagon a hangot, emelik a hang magasságát: ráöntöm az zecetet. Áta mögyünk a gazért.

A kérdő mondatoknál a kiegészítendő kérdésnél: Mit fáj Pisti?, az utolsó szó utolsóelőtti szótagján esik, az utolsón pedig emelkedik. Tehát emelkedő-eső-emelkedő hanglejtésű. Az eldöntendő kérdésnél: Nem jöt apócsa?, minden szó utolsó szótagjának hangmagassága nagyobb. Ez teszi olyan szokatlanul érdekessé a szlavóniai magyarok beszédét. S ezért van szükség, no meg a hangképzés és a szókincsben fennálló differencia miatt bizonyos időre, míg megszokjuk és megértjük az idevalósiak régi szép beszédét.

Pennavin Olga.

---

* Megjegyzés: technikai akadályok miatt a szövegek pontos és hű közlése lehetetlen, ezért csak nagyolt átirásban közöljük a szövegeket.

Irodalom: dr. Kiss Lajos: A szlavóniai magyarság ősi népzeneje. Kalangya X. év f. 1-2, szám Bartha Katalin: Szlavóniai nyelvjárás, doktori disszertáció